

WPA Benelux

Nieuws 2011/1

WPA – Nieuwsbrief 1 – 2011

Blz. 2	Van het bestuur
Blz. 3	Nieuwsflitsen
Blz. 4	Uitnodiging jaarvergadering 2011
Blz. 5	Koperfazanten
Blz. 9	Lidmaatschap en agenda
Blz. 10	Fazantendag 2011

Bloedfazant
Ithaginis cruentus ssp.
(foto Zhangjing)

Colofon

Voorzitter

Ludo Pinceel

Secretaris

Paulo Raeymaekers

Penningmeester

Teun van de Braak

Leden

Dr. Serafino Di Cristofaro

Frédéric Verstappen

Ivan Roels

Dirk Callebaut

Coördinator studbook

Ivan Roels

Website

www.wpa-benelux.info

E-mail

info@wpa-benelux.info

Hoofdredakteur

Nieuwsbrief

Ludo Pinceel

Leden European

Conservation Breeding

Group

Ludo Pinceel

Paulo Raeymaekers

Frédéric Verstappen

Internationale contacten

Steven Vansteenkiste

Veterinaire aspecten

Loi Burger

Ereleden

Han Assink, postuum

Dieter Arnolds, postuum

Madelon Willemsen

Postadres secretariaat

Paulo Raeymaekers

Lage weg 37c

2470 Retie

België

Raad van Advies

R. van Bockstaele

Prof. Dr. G.M. Dorrestein

Ir. R. Holsheimer

Drs. Ir. P.P. van der Lugt

Drs. Ing. Ronald Wezeman

Uitgave

De Nieuwsbrief WPA wordt

4 maal per jaar uitgegeven

onder verantwoordelijkheid

van de WPA-Benelux

Van het bestuur

De maand februari zit er bijna op en het is dus hoog tijd voor onze eerste nieuwsbrief.

Na een eerste sneeuwoffensief, dat niet leek op te houden, deed de winter het toch wat rustiger aan dan vorig jaar. We kijken dus al met veel optimisme uit naar het nieuwe kweekseizoen.

In deze nieuwsbrief kunnen we nu al twee belangrijke activiteiten voor het komende jaar aankondigen. Om te beginnen is er onze algemene ledenvergadering.

Jarenlang hebben we hiervoor de gastvrijheid genoten van ons medelid Huub Schellekens, die steeds bereidwillig zijn “Wielerbaan” in Budel voor ons open stelde. We willen hem hiervoor trouwens nog eens uitdrukkelijk bedanken. Nu zijn zaak echter gesloten is en hij van een verdiende rust mag genieten zijn we op zoek moeten gaan naar een nieuwe locatie. Na enig

zoek is dat het “Café Dokus” te Best in Nederland geworden. Wij denken dat deze plaats voor iedereen voldoende centraal gelegen is en dat we dus op een grote opkomst van onze leden mogen rekenen. We willen ineens ook een nieuwe formule uitproberen, door onze vergadering op een zaterdag te houden en reeds ’s middags te starten met een bezoek aan BestZOO. Verder in deze nieuwsbrief meer informatie hierover.

De tweede activiteit is onze jaarlijkse fazantendag waarvoor we dit jaar nog eens in Burgers’ Zoo in Arnhem samenkomen en wel op zaterdag 3 september.

Noteer die datum dus alvast in uw agenda. Omdat het ook weer onze beurt is om de halfjaarlijkse ECBG-vergadering te organiseren, kunnen we een aantal internationale gasten uit de andere WPA-afdelingen verwachten. Ook over die activiteit lees je meer op de volgende pagina’s.

Uiteraard krijg je ook een update van onze verschillende projecten en een agenda.

De blikvanger van dit nummer is een verslag van de jongste werkgroep: die van de Koperfazanten. Zij hebben een balgenstudie uitgevoerd in het NHM te Tring, UK met interessante resultaten.

We wensen je veel leesplezier!

Nieuwsflitsen

Nieuws van onze werkgroepen

De werkgroep **Koperfazanten** brengt in dit nummer verslag uit van hun balgenonderzoek in het NHM te Tring (UK). Als volgende stap is nu een bezoek gepland aan de verzamelingen van Naturalis te Leiden (NI). Wordt zeker vervolgd.

De werkgroep **Vuurruggen** heeft zijn eerste rapport klaar. Er zitten een aantal interessante waarnemingen in. Dirk Callebaut zal deze resultaten toelichten op de jaarvergadering van WPA-Benelux te Best. Aangezien er in het NHM te Tring zo'n 130 balgen van deze fazanten aanwezig zijn ligt het voor de hand dat we daar naar toe trekken om de (voorlopige) bevindingen te checken. Dit bezoek wordt in het najaar (oktober/november) gepland.

De **Kraagfazanten**werkgroep blijft erg actief. Alle dieren vonden hun weg naar nieuwe locaties. Door het toetreden van Keith Chalmers-Watson tot het project, is de 5000-populatie nu ook in het UK vertegenwoordigd. De deelnemers uit Frankrijk en uit Italië deden eens te meer beroep op ons gegevensbestand om nieuwe kweekkoppels voor het komende seizoen te kunnen samenstellen.

Ook het DNA-project rond de **Tragopanen** gaat normaal verder. Van de geïnteresseerde liefhebbers namen er 12 veerstalen van hun dieren en bezorgden die aan de coördinator samen met de gegevens omtrent de herkomst van de dieren. In 't totaal kwamen er meer dan 80 stalen binnen. Na heel wat puzzelwerk kregen we een zicht op de belangrijkste afstammingslijnen van de drie soorten (Temminck, Satyr en Cabot). Op die manier konden de vogels geselecteerd worden die in het onderzoek betrokken worden. Ondertussen zijn alle 50 stalen bij BioGenomics aan de Kuleuven bezorgd. Het is zo dat er van iedereen die stalen inleverde ook dieren zijn uitgekozen, zodat alle medewerkers bij het onderzoeksproject betrokken zijn.

Er zijn alvast een aantal interessante punten naar voren gekomen:

- Veren met een dikke schacht (vleugel- of staartpennen) lenen zich beter tot DNA-extractie dan gewone veertjes, zoals die wel voor geslachtsbepaling gebruikt worden.
- Er zijn bij de Phasianidae 160 micro-sattelietmerkers beschreven, waarvan er 26 in aanmerking komen omdat ze bij de drie soorten tragopanen zouden moeten werken. Deze werden alle uitgetest op uit de ingeleverde stalen geëxtraheerd DNA. 15 daarvan gaven een goed resultaat en zullen verder gebruikt worden op alle stalen.
- De mitochondriale merker werd getest op zes stalen (twee van elke soort) en gaf een zeer goed resultaat. Het bekomen fragment werd positief geïdentificeerd als cytochroom b en bij een vergelijking met de gepubliceerde sequenties op Genbank werden de drie soorten (cabot, satyr en temminck) teruggevonden.

Binnen enkele maanden hopen we een duidelijk zicht te krijgen op tenminste een deel van de populaties in beschermd milieu.

Jaarvergadering 2011

Op **zaterdag 26 maart** 2011 is onze jaarvergadering gepland in het Café Dokus
Sonseweg 14 5681 BJ Best, Nederland
(00)499-373793.

Voor aanvang van onze jaarvergadering is er voor wie wil een bezoek voorzien aan

BestZoo

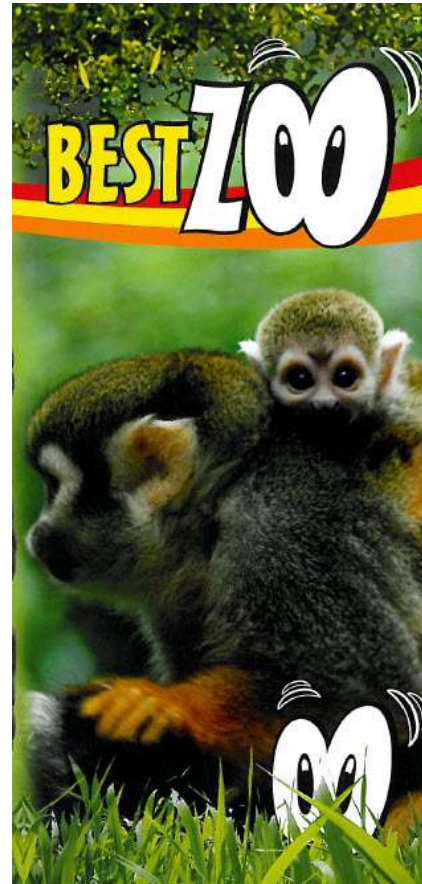
Broekstraat 15, 5681 PG Best .

Programma:

- 14-15h: onthaal BestZoo
- 15-17h: bezoek zoo
- 17-18h verplaatsing naar café Dokus en maaltijd in café Dokus
- 18h: aanvang jaarvergadering

Voor de liefhebbers die willen deelnemen aan het bezoek aan de dierentuin en de maaltijd in café Dokus vragen we een tussenkomst. Ze moeten hun deelname bevestiging voor 19 maart 2011 bij de secretaris ..

Wij nodigen u van harte uit om de jaarvergadering bij te wonen.

De Koperfazanten in het Natural History Museum in Tring, Engeland

Ariel Jacken, Heiner Jacken, Franz Nuber

Op 12 en 13 oktober 2010 bezochten vijf leden van de nieuw gevormde focusgroep Koperfazanten van WPA, het Natural History Museum in Tring, Engeland. De groep bestond uit Tommy Haran en Billy Wilson uit Ierland en Franz Nuber en Ariel en Heiner Jacken uit Duitsland. Via de luchthaven Stansted en Luton is het Museum, dat ongeveer 60 kilometer ten noordwesten van Londen ligt, relatief eenvoudig te bereiken.

De bedoeling van de groep was de 38 balgen van koperfazanten die het museum bezit te onderzoeken en ze te vergelijken, met als doel duidelijke kenmerken in het verenkleed te vinden die het mogelijk moeten maken de ondersoorten te onderscheiden. Wij zien hier daarom af van een uitgebreide beschrijving van het verenkleed en verwijzen hiervoor naar de technische literatuur (Beebe, Raethel²), ook als de bijgevoegde foto's informatie geven over delen van veren die niet uitdrukkelijk worden vermeld.

Die 38 Balgen zijn opgeborgen in drie laden, telkens één ondersoort per lade:

***Syrmaticus soemmerringii soemmerringii*: 6**

1 haan, 5 hennen, 5 donskuikens

S. s. ijimae: 5 hanen, 1 hen, 1 kuiken

S. s. scintillans: 8 hanen, 7 hennen

Ieder exemplaar is van een klein label voorzien waarop vindplaats, naam van de verzamelaar en de datum van opname in het museum vermeld zijn. Volgens deze gegevens bevinden zich bij de balgen ook drie exemplaren uit verschillende Europese levende verzamelingen, die in de jaren 1920 in het museum belandden. Omdat de vindplaats in de natuur van deze dieren of hun voorouders niet meer kan nagegaan worden en ook een kruising in beschermd milieu niet kan uitgesloten worden, hebben we deze exemplaren evenals enkele waarvan de vindplaatsgegevens onvoldoende waren, niet in ons onderzoek opgenomen. Omdat de kleur van poten, snavel, gezichtshuid en ogen door de preparatie en conservering verandert, kon er ook met die kenmerken geen rekening gehouden worden. Ook de juiste oorspronkelijke lichaamsverhoudingen kunnen aan de hand van de balgen niet vastgesteld worden, daar de balgen als gevolg van het prepareren korter of langer, dikker of dunner kunnen worden. Op die manier kon zich ons onderzoek alleen maar op de onveranderlijke kenmerken, de lengte, vorm en de kleur van de veren baseren.

Alle balgen werden van alle zijden en in talrijke details gefotografeerd. In totaal maakte Ariel ongeveer 400 foto's van de 26 balgen die in aanmerking kwamen. In wat volgt worden onze bevindingen in het kort voorgesteld.

S. s. soemmerringii

Bij de zes aanwezige *soemmerringii*-hanen waren duidelijk twee groepen te onderscheiden: twee

Verskillende stuiten bij *S. s. soemmerringii*

exemplaren (opgegeven herkomst: “Nagasaki”; ontvangstdatum 1896 resp. 1881; lengte der staartveren 95 cm) waren duidelijk groter dan de vier andere exemplaren (opgegeven herkomst: “zuidelijk eiland, Japan; ontvangstdatum 1896; lengte der staartveren: 60-70 cm). Bovendien vertoonden deze laatste alle meer of minder witte vlekken op de onderste stuitveren, die bij de Nagasaki-hanen voornamelijk koperkleurig waren. Ze doen daarbij qua vorm en kleur denken aan de witte vlekken van *scintillans*. In ieder geval was de overige kleurverdeling van het lichaam en de staart typisch *soemmeringii*-donker. Daar beide groepen met gelijke herkomstopgave rond dezelfde tijd in het museum belandden, kan men vermoeden dat ze van twee verschillende populaties afkomstig zijn.

Raethel schrijft: “De onderste stuitveren hebben niet zelden aan hun uiteinde elk 2 witte vlekken, de buitenste

schouderveren hebben in de regel smalle witte zomen”.

Ook Beebe vermeldt die witte stuitveren, mogelijk gebaseerd op zijn studie van de balgen in Tring.

S. s. ijimae

Hanen: de vier *ijimae*-hanen onderscheiden zich van die van de nominaatvorm enkel door de opvallende witte stuitstreek. De overige kleurverdeling op lichaam en staart lijkt op die van *soemmeringii*. De grootte van het witte stuitgebied varieert sterk, zoals op de beelden te zien is.

Vergelijking van 4 *S. s. ijimae*-hanen

S. s. scintillans

Staarttekening van *S. s. scintillans*

Hanen: ook bij de 6 *scintillans*-hanen sprongen duidelijk twee verschillende groepen in 't oog. Eén haan (opgegeven herkomst: “Hondo”; ontvangstdatum: 1891; lengte der staartveren: 51 cm) was over 't algemeen duidelijk lichter gekleurd en kleiner dan de andere 5 exemplaren.

Alle *scintillans*-hanen onderscheiden zich van de overige twee ondersoorten door een bijkomende crèmekleurige tot witte band in de staart, door de witte vlekken op de stuit-, rug- en vleugeldekveren en door de helcrèmekleurige zomen aan de veren van flanken en poten. Algemeen maken de hanen daardoor een duidelijk lichtere indruk dan die van de andere twee ondersoorten.

Van links naar rechts: *S. s. ijimae*, *S. s. soemmerringii*, *S. s. scintillans* bovenzijde en onderzijde

De in het totaal 9 aanwezige Koperfazantenhennen zijn duidelijk veel moeilijker qua ondersoort te onderscheiden dan de hanen. We gaan ervan uit dat ze door de medewerkers van het museum op basis van hun herkomst bij de verschillende ondersoorten ondergebracht werden. Doorheen al de ondersoorten vertonen de hennen een grote verscheidenheid in grondkleur, banden- en vlekkenpatronen. Ondanks doorgedreven vergelijkingen slaagden we er niet in ondubbelzinnige kenmerken voor bepaalde ondersoorten te ontdekken. Een uitzondering kan wellicht gemaakt worden voor de enige aanwezige *ijimae*-hen: zij onderscheidde zich van alle andere aanwezige hennen door een duidelijk lichter gekleurde stuitstreek, een beetje analoog met de witte stuit van de hanen van deze ondersoort. Omdat er echter maar een enkele *ijimae*-hen aanwezig was, is deze vaststelling statistisch gezien erg wankel en zou ze aan de hand van meerdere exemplaren gecontroleerd moeten worden. De keel van deze *ijimae*-hen was niet donkerder dan die van de andere hennen.

Stuit/staart (boven) en keel (onder) van *S. s. ijimae*

Alle als *scintillans* geklasseerde hennen vertoonden een meer of minder zwakke bandtekening in de staartveren, een beetje analoog met de lichtere banden bij de *scintillans*-hanen.

Jammer genoeg vertoonde ook een der *soemmerringii*-hennen dit kenmerk. Of juist deze

hen per vergissing verkeerd geklasseerd of eventueel verwisseld werd, of daarentegen de bandtekening van de staart geen typisch kenmerk voor *scintillans* is, kon niet worden vastgesteld. In ieder geval waren de staarten van de andere *soemmerringii*- en *ijimae*-hennen egaal bruin gekleurd zonder banden.

Een ander *scintillans*-kenmerk zou wellicht de sterkere grijze zoom van de nek- en rugveren kunnen zijn. In ieder geval vertonen de hennen van de beide andere ondersoorten eveneens, zij het fijnere grijze zomen in deze streek, zodat het bepalen van de ondersoort van een hen op basis van dit kenmerk alleen, nauwelijks mogelijk is. Eerder is een combinatie van de beide kenmerken (zwarte banden in de staart en grijze zomen op de rug) te verkiezen. Uitspraken als “*scintillans*-hennen zijn duidelijk lichter gekleurd” hebben we aan de hand van de aanwezige balgen niet bevestigd gezien.

Van links naar rechts: *S. s. soemmerringii*, *S. s. scintillans*, *S. s. scintillans*.

Van links naar rechts: *S. s. ijimae*, *S. s. soemmerringii*, *S. s. scintillans*, *S. s. scintillans*.

Bespreking van de onderzoeksgegevens:

Op grond van het geringe aantal onderzochte exemplaren, gelden bovenvermelde onderzoeksresultaten slecht als aanwijzingen met een zekere waarschijnlijkheid en vormen ze zeker geen definitief oordeel. Het zou daarom zeer wenselijk zijn verdere exemplaren uit andere musea bij het onderzoek te betrekken. Ook een vergelijkend DNA-onderzoek zou behulpzaam kunnen zijn om de hennen te onderscheiden.

De in de vakliteratuur vermelde, blijkbaar stabiele tussen vormen *S. s. subrufus* en *S. s. intermedius* waren in de collectie van het museum niet voorhanden.

Dankwoord:

We danken Prof. Tim Lovel, Algemeen Voorzitter van WPA, voor zijn voorspraak in het museum. Verder danken we Mark Adams en Hein van Grouw, curatoren van de Ornithologische collectie van het NHM voor de vertrouwensvolle en behulpzame steun evenals voor de toelating tot het publiceren van de foto's.

alle foto's van Ariel Jacken © Copyright The Natural History Museum, London

met dank aan de auteurs voor de toelating hun artikel in onze nieuwsbrief op te nemen

Lidmaatschap 2011

Het is weer tijd om je lidmaatschap te vernieuwen door een storting of overschrijving te doen op volgende rekeningnummers:

Voor Nederland

1093646 ING-bank

IBAN NL62INGB0001093646

WORLD PHEASANT ASSOCIATION NEDERLAND-BELGIE

Voor België

001-2561446-43 Fortisbank

FORTIS IBAN BE66 0012 5614 4643

W.P.A. NEDERLAND-BELGIE

De bijdrage voor:

gewoon lidmaatschap : 27 Euro

Lid-begunstiger (fellow member) : 50 Euro

Conservation-lid : 115 Euro

Welkom aan nieuwe leden

Bejstrup Chris

Boomgaardstraat 25 2070 Zwijndrecht

Belgie

T'Seyen Koen

Hoek 28

2460 Kasterlee

Belgie

Agenda

26 maart 2011 : jaarvergadering WPA-Benelux te Best

6 mei 2011 : ECBG Bijeenkomst te Oostenrijk

7 mei 2011 : hokbezoek en jaarvergadering WPA-Oostenrijk te Kaindorf

2-5 juni 2011 : WPA-Frankrijk bezoek aan Duitsland

25 juni 2011 : WPA council meeting te Cambridge

3 september 2011 : fazantendag WPA-Benelux in Burger'sZoo te Arnhem

4 september 2011 : ECBG bijeenkomst te Arnhem

9-11 september 2011 : WPA-Duitsland jaarvergadering WPA-Duitsland in Stuttgart

1-3 oktober : WPA-Frankrijk fazantendag

Fazantendag 3 september 2011 In Burger'sZoo te Arnhem

programma

- 9h00 onthaal in de Knoefzaal
- 10h30 aanvang rondleiding
- 12h00 lunch in het Bush restaurant
- 13h00 aanvang lezingen in de Knoefzaal
- 15h00 koffiepauze
- 17h00 einde

avondprogramma

Voor de liefhebbers is er een diner en een gezellig samenzijn voorzien
Meer info hierover volgt later

Tussenkomst

30 € leden
35 € niet leden

Te storten op rekeningnummer :
Nederland : 1093646 ING-bank
IBAN NL62INGB0001093646
België : 001-2561446-43 Fortisbank
FORTIS IBAN BE66 0012 5614 4646

Inschrijving is verplicht

Iedere deelnemer ontvangt namelijk een persoonlijke toegangsbadge aan de inkom van Burger'sZoo. Om deze badge te maken en door Burger's te laten goedkeuren is er tijd nodig. Zonder die badge kan je niet genieten van de voordelen van WPA-Benelux. Gelieve dus in te schrijven voor **25 augustus 2011.**

Tel (00)32 14 378676
Email: paulo.raeymaekers@skynet.be